

амбівалентність найбільш яскраво проявляється у прикладі з ядерною енергією – користі для людства (електроенергія як вагомий гуманістичний аргумент) та шкоди – знищення людства (ядерна зброя, не менш важливий антитехнологічний аргумент). В цьому сенсі варто прислухатися до К. Ясперса, якій наголошував на етично та ціннісно нейтральному статусі техніки [3]. Саме людина, виказуючи своє оцінююче ставлення до техніки, створює аксіологічні константи в модусах гуманістичної або антигуманістичної оптики.

Таким чином, визначення аксіологічної складової технічної творчості та ціннісних аспектів сучасної науки, посилення етичної відповідальності техніків за результати та наслідки технічної творчості та діяльності є пріоритетним завданням сучасного постіндустріального суспільства. В модусах сучасної етики страждання стає практично здійснюваною методологічна процедура аксіологічного розрізнення між «мертвою технікою», «нейтральною технікою», «руйнівною технікою» та «технікою для життя».

ЛІТЕРАТУРА

1. Anders Gunther (1956) Die Antiquiertheit des Mtnschen.
2. Knodt Reinhard (1994) Ästhetische Korrespondenzen. Denken im technischen Raum. Stuttgart: Reclam.
3. Jaspers Karl (2017) Vom Ursprung und Ziel der Geschichte. Herausgegeben von. Kurt Saiamun,10.

Ілля ВОДОВОЗОВ

*Здобувач третього освітнього-наукового рівня вищої освіти
Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди,
Харків, Україна*

СУСПІЛЬНА ЗНЧУЩІСТЬ І КУЛЬТУРНА ЦІННІСТЬ ІНЖЕНЕРНИХ ПРОФЕСІЙ

Технічна реальність, технологічність та техногенність, поза межами якої сучасна людина вже себе не сприймає, все частіше викликає занепокоєння майбутнім, а також посилює інтерес до галузі точних технологій. «Техне», прообрази та осмислення якого сягає часів Античності (Платон, Аристотель), а також його інженерне рішення та практичне втілення у спорудах стародавнього Риму, викристалізувалися та визначили духовний клімат ХІХ століття. Прогностичні ефекти технократів органічно вписувалися в загально-суспільні оптимістичні

очікування від так званих промислових революцій, які охопили тогочасну Європу, прискорили розподіл робітників на некваліфікованих та кваліфікованих, тим самим створюючи своєрідний дифузний клуб освічених. Ідеалом освіченості стає людина, яка технічно творить та практично втілює свої творіння. У такий спосіб у суспільному житті відбудовувався та зміцнюється образ інженера – нового інтелектуала. Мабуть, не одна професія не зазнала скільки критики та обоження одночасно, скільки інженерна. Вона й ідеалізується, й містифікується у науково-фантастичній літературі (Мері Шеллі, Брюс Бетке, Вільям Гібсон), демонізується (християнство, зокрема, середньовічна патристика, навіть, сучасні технофоби). У науковий простір поняття «інженер-науковець» вводить Капп, вирізвивши його від розуміння науковця у Фіхте, тим самим започаткував розвиток інженерної науки як окремої галузі філософії техніки. Суспільна значущість інженерної професії, крізь призму біографічної реконструкції набуває свого вивчення серед українських дослідників (Салата Г., Шульга О.), дослідження аксіологічної складової інженерного мислення (Є. Прасолов, Романишин Л.). Питання визначення технології та інженерних наук набуло висвітлення в працях – Карла Мітча, Еріка Щацберга, Ентоні Мейерса тощо.

Розміркування над темою суспільної значущості та культурної цінності професії інженера, як на мене, варто розпочати з декількох влучних зауважень представника Франкфуртської школи М. Горкгаймера: «Машина скинула пілота; вона сліпо несеться у просторі» [2, с. 116]; «добре це чи погано, але ми спадкоємці Просвітництва і технічного поступу» [2, с. 115]; «теоретична критика суспільства стала зайвою в наслідок гігантського технічного прогресу, який обіцяє революціонувати умови людського буття [2, с. 132]. «Потужність, ефективність та розумне планування проголошено богами сучасної людини...Щоправда, інженер, котрий, мабуть, є символом цієї доби, не так націлений на зиск» [2, с. 132].

Спробуємо уявити інженерну професію в аксіологічних координатах. За слушним пригадуванням Саймона Вінчестера: «Чоловіком, котрого за загальною згодою інженерної спільноти називають батьком справжніх точних технологій, у вісімнадцятому столітті був англієць Джон Вілкінсон; люди уїдливо вважали його милим дурником, особливо через його пристрасть та одержимість елементарним залізом» [1, с. 36]. Інженерна творчість завжди починається з ресурсу та оцінювання, що можна зробити саме з того, що в наявності. Оцінивши свої ресурси, інженер співвідносить його з тими запитами, які поступають з боку суспільства чи культури. Техне, яке генерується спонтанно стає частиною повсякденного досвіду та,

відповідно, потребує свого «патентування» – застосування «авторитету бабусі», «поради подружки» тощо. Тобто виникає специфічний контр рух – ускладнення техніки призводить до спрощення технічних засобів. У свідомості пересічної людини створюється ілюзія, що кожен має здібності до інженерної творчості, головне дотримуватися інструкції. Саме тому, професія інженера переважно асоціюється з технічним новаторством та сміливістю втілення в життя технічних інновацій. Аксіологічна і етична складова цієї професії досить часто залишається поза увагою.

Стрімке поширення в світі (доступність й українським користувачам) лінгвістичної нейромережі ChatGPT, яка здатна за лічені хвилини обробити великі пласти інформації, водночас пропонує широкі можливості, але й продукує певні ризики. Щоб мінімізувати ризики користувачів та підвищити рівень їх ефективності у спілкуванні з цією нейромережею, потрібен певний адаптер, який у змозі погодити дії людини і машини. Безперечно, цю функцію може виконувати виключно людина, адже машина не може мислити стратегічно. Саме тому на часі виникнення нової професії – промт-інженер. Це такий спеціаліст, який синтезує роботу алгоритму відповідно до запитів користувачів. Окрім того, на промт-інженера покладається надскладне завдання розрахунку параболічної інтерполяції на межі технічних можливостей програми, антропологічних підстав та особистої відповідальності за майбутнє людства.

Таким чином, суспільна значимість та культурна цінність інженерної професії зростає у відповідності до технізації сучасної цивілізації, яка задає нові параметри соціокультурного буття людини, водночас, сама потребує експертної, професійної та цілераціональної дії з боку людини. Культурна цінність діяльності інженера полягає не тільки в збагаченні людства новими артефактами Техне, але і в терапевтичній, діалогічній функції. Інженер наче перекладач, не тільки привносить у масову свідомість технічні інновації, але й відповідає за їх соціокультурну адаптацію та оптимальну взаємодію техніки з людиною, суспільством та природою. Етос інженера визначають такі риси як – принципова гуманістичність, відповідальність, відкритість та довіра.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вінчестер С. Перфекціоністи. Як інженери створити сучасний світ / пер. з англ. Є. Даскал. Х. : Віват, 2019. 448 с.
2. Горкгаймер М. Критика інструментального розуму / п Київ: ППС-2002, 2006. 282 с.
3. Кожем'якіна О. М. Довіра як ціннісна основа соціальної взаємодії : монографія. Черкаси : ФОП Гордієнко Є. Л., 2019. 424 с.

4. Скіннер К. Людина цифрова / пер. з англ. Г. Якубовська. «Ранок» : Фабула, 2020. 272 с.
5. Шульга О. Наші. Інженерна історія України / іл. р. Або, В. Голубєв, В. Гусманов та ін. К. Моя книжкова полиця, 2021. 152 с.

Віктор МАРКІВ

*Здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
markiv@chem-bio.com.ua*

ЗАГРОЗА ЗАБРУДНЕННЯ ВОДНОГО СЕРЕДОВИЩА ВАЖКИМИ МЕТАЛАМИ: ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ (НА ПРИКЛАДІ КОБАЛЬТУ)

*Вода, як і повітря, не належить нам, ми тільки користуємося нею.
Ми повинні поважати її і не допускати її забруднення.
Теодор Рузвельт*

Сучасна наука є надзвичайно цінним інструментом для розуміння світу навколо нас та вирішення проблем людства. Вона забезпечує наші потреби в нових технологіях, ліках та інших корисних винаходах. Завдяки науці ми можемо краще розуміти природу та причини змін клімату. Філософія довкілля є новітнім напрямком у філософії, що вивчає співвідношення між людськими сутностями та природним світом. Вона стверджує, що людина має відповідальність за збереження біорізноманіття та якість навколишнього середовища. Це обов'язок людей перед майбутніми поколіннями та перед самою природою.

Однак, сучасні технології, неконтрольоване використання синтезованих людиною речовин (ксенобіотиків) та важких металів становлять небезпеку для навколишнього середовища. Забруднення водою важкими металами, включаючи кобальт, становить серйозні ризики для довкілля та здоров'я людей. Ці проблеми неодмінно стають предметом розгляду фахівців, які стурбовані наслідками антропогенної діяльності. Погіршення якості навколишнього середовища є також етичною проблемою, так як порушує «права природи» та може завдати шкоди рослинам, тваринам та людям [3]. Забруднення водних об'єктів також негативно відображається на економіці та призводить до зменшення рекреаційних можливостей водою [7].